Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XXI. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1918, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., torek, 21. februarja (Feb. 21), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 43

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

Z delavskega bojnega polja križem Združenih držav

Podjetniki izgubili bitko na sodišču. — Podjetniška maščevalnost v San Franciscu še ni nasičena. — Finski delavci v Chicagu zgrade svoj dom. — Na jugu so stavbinski delavci mizerno plačani.

San Francisco, Cal. — Zvezno okrožno sodišče je potrdilo izrek razsodišča, po katerem brodarski delavci delajo le po osem ur dnevno in šest dni v tednu. Kompanije niso vložile protesta na sodišču proti mezdi, ki jo je določilo razsodišče.

Prva porotna obravnava proti James McKnightu in James Rickertsu, tesarskima delavcema, je končala v nesoglasju. Porotniki se niso mogli zediniti na pravorek. Obtožena sta bila, da sta ob času stavke v letu 1927 napadla stavkokaza. Oba sta bila pri drugi obravnavi spoznana krivim. Rickerts je pronajden krivim pregreška, ki se kaznuje z okrajno ječo, McKnight pa prestopka, ki se kaznuje od enega do deset let ječe. Zdaj bo obtoženih še devet tesarskih delavcev enakega prestopka. "Openšaparji" zahtevajo žrtve.

Chicago, Ill. — Finski delavski klub št. 1 je kupil prostorno poslopje na severni strani mesta. To poslopje se predela v delavski dom, v katerem bo telovadnica, razne dvorane za zborovanja in prireditve, kopališče, čitalnica itd. Vsi stroški bodo znašali okoli dve sto tisoč dolarjev.

Atlanta, Ga. — Tovarna za izdelovanje avtov Chevroletovega sistema v tukajšnjem mestu se zgradi z neorganiziranimi delavci. Neorganizirani stavbinski delavci morajo delati po deset ur dnevno in stavbinski težaki prejemajo po dvajset centov mezde na uro. Tovarna bo stala dva milijona dolarjev.

South Langshorne, Pa. — Tukajšnji župan Charles P. O'Brien je obenem vodja nogovičarskih stavkarjev, ki so zastavkali v tovarni Eden kompanije zaradi 10-odstotnega znižanja mezde. Pritisnil je mraz in stavkovne straže je zeblo. Župan je pa dovolil, da se stavkovne straže lahko poslužijo policijske stražnice. Zdaj stoji policijska stražnica nasproti tovarne. V nji so okna, da stavkovne straže vidijo na vse strani in v nji je prostora za dvanajst mož. Stavkovne straže lahko opazujejo, kaj se godi v tovarni in pri tem jih ne zebe.

St. Louis, Mo. — Tukajšnja strokovna centrala sodeluje z lokalno organizacijo brivskih pomočnikov pri organiziranju delavnic za striženje in lepotičenje žensk.

Water Valley, Miss. — Illinois Central železnica je odslovila v tukajšnjih delavnicah dva in štirideset delavcev, dvanajst preddelavcev se je pa vrnilo v vrste delavcev.

New Orleans, La. — Čikaška tvrdka S. W. Strauss Co., ki trži z obveznicami in drugimi vrednostnimi papirji, je izdala okrožnico, da pomaga financirati neworleanski stavbinski sindikat. V tej okrožnici pravi, da so bizniške razmere v New Orleansu izborne. To je povzročilo, da je priromalo na stotine brezposelnih delavcev v mesto. Seveda so bili zelo razočarani, ko so naleteli na trume brezposelnih delavcev. M. M. Mandot, predsednik sveta stavbinskih delavcev izjavlja, da ima mesto vsake vrste delavcev dosti.

Stari policaji, ki patrolirajo pristanišče, bodo odslej prejemali po 115 dolarjev mesečno. Dosedaj so prejemali le po 110 dolarjev. Mezda se poviša za pet dolarjev mesečno po osem letih služovanja. Drugič pa po deset letih službe. Ako čuvaji reda in miru ne bodo pomrli lakote v deset letih, tedaj bodo prejemali po $28.75 mezde na teden.

Unija tobačnih delavcev v tem mestu vrne svojo poslovnico Ameriški delavski federaciji. Zdaj je zaposlenih še dvajset organiziranih tobačnih delavcev v tem mestu.

Razmere na premogovnem polju v Coloradu

Aretirance gonijo od ječe do ječe, jih pretepajo in nasilno deportirajo.

New York, N. Y. — Unija za civilne svobodščine poroča, da je prejela od R. W. Hendersona, odvetnika, kateremu je poverjena obramba rudarjev, poročilo, ki pripoveduje o nasilnostih policije in šerifskih deputijev.

Henderson pravi v svojem poročilu, da je v Walsenburgu, ki se nahaja v okraju Huerfano, položaj najbolj kritičen. Mestni policijski načelnik, šerifov urad in državna policija so napravili nekakšen dogovor, da gonijo aretirane rudarje iz ječe v ječo, jih deportirajo, pretepajo in vobče širijo teror. V noči dne 31. januarja so J. Whitemora vzeli iz ječe, ga pretepli in ga pustili ležati na cesti in samoti v hribih.

Ravnotisto noč so vzeli Marion Somiviča iz ječe, ga priklenili k ograji in ga pretepli, vrhtega so mu grozili še s stirilizirnjem. Ušel jim je in se skril. Še tistega dne so Harry Claytona neusmiljeno pretepli v zaporu. Nekaj dni kasneje so prignali Claytona pred javnega tožitelja Ralph Hunterja. Clayton se je pritožil radi krutega ravnanja od strani državne policije. Hunter je rekel, da verjame Claytonu, ni pa hotel napraviti zapisnika o pritožbi. Hunter je izjavil, da je prejel od distriktnega pravdnika nalog, da se ne sme nastopiti s tožbami proti članom državne policije.

Ti zgledi pokazujejo, kakšen teror vlada v državi Colorado.

Sandinovi pogoji

Managua, 20. febr. — General Augusto Sandino, vodja vstašev v Nikaragvi, je dal vedeti, da sklene mir pod sledečimi pogoji:

Prvič morajo ameriški pomorščaki takoj izprazniti deželo. Drugič mora biti imenovan provizorični predsednik Nikaragve, ki še ni bil predsednik niti kandidat za predsedništvo in katerl mora biti civilist, pa naj pripada h katerikoli stranki. Tretjič morajo biti predsedniške volitve pod kontrolo latinskih Američanov.

Ako bodo ti pogoji sprejeti, se Sandino obveže, da takoj odloži orožje in se nikoli več ne udeleži nobene vstaje, ki bi prišla iz notranjih sporov, niti ne prevzame nobene javne službe ne plače, pač pa si poišče privatno delo za svojo eksistenco.

Avtomobilski rekord: 206 milj.

Daytona Beach, Fla. — Kapitan Campbell, Anglež, je v nedeljo dosegel svetovni rekord v brzini avtomobila, ko je v dirki vozil 206 milj na uro. Prejšnji rekord je bil 203 milje. Njegov avto je modela Bluebird. Campbell bi se bil skoro ubil v dirki.

Aretirana radi zanemarjanja otrok.

Macomb, Ill. — Henry Riden in njegova žena sta bila v soboto aretirana radi zanemarjanja dveh deklic, katere sta pošiljala v šolo lačni in raztrgani. To je že druga aretacija staršev radi enakega prestopka.

Tovarnar-senator noče odvodnih kanalov

Po njegovem mnenju tekstilni baroni že zdaj plačujejo preveč davka.

Gaffney, S. C. — "V mojem tovarniškem mestu ne bo odvodnih kanalov," meni dr. W. C. Hamrick, predsednik Hamrick kompanije, ki lastuje celo vrsto tekstilnih tovaren, in državni senator iz tekstilnega distrikta. Hamrick je v opoziciji proti predlogi, ki določa, da morajo mesta in trgi zgraditi odvodne kanale za odtok nesnage in fekalij.

Hamrick je se pritožuje, da je zakon krivičen, ker določno omenja mesta in trge, v katerih so tekstilne tovarne, drugih mest pa ne omenja. On trdi, da tekstilna mesta in trgi plačajo že 80 odstotkov državnega davka.

"Prihodnje leto bo kdo predlagal, da bodo v tekstilnih mestih morali nabiti na okna in vrata mreže proti komarjem," je v sveti jezi vzkliknil Hamrick in tako nehote povedal, v kakšnem stanju se nahajajo človeška bivališča v njegovem tovarniškem mestecu. So pač brez najnujnejših sanitarnih naprav.

Čikaške stavbne unije za poldnevnik

Zahtevale bodo samo pet dni dela v tednu v prihodnjem letu, da se omeji brezposelnost.

Chicago. — Unije stavbinskih delavcev v Chicagu, ki šteje preko 100,000 članov, pričakujejo, da bodo imele petdnevnik na spomlad leta 1929. Tako je poročal Building Trades Council v nedeljo. Gibanje za petdnevnik je že zdaj v polnem razmahu.

Sedanje pogodbe unij z delodajalci potečejo večinoma 31. maja 1929. V pogodbah je 44-urni delovni teden, to je pet dni in pol. Ob sobotah delajo samo dopoldne. Novi načrt pa je, da se delo ob sobotah popolnoma odpravi in traja naj le 40 ur ali pet dni po osem ur.

Pleskarska unija, ki šteje okrog 9000 članov, je odglasovala 7000 proti 2000 za petdnevnik, ki ima priti v prihodnjo pogodbo. Unija ometačev in latičarjev (plasterers and lathers) eksperimentira zdaj s petdnevnikom. Poskušnja, na katero so pristali delodajalci, traja tri mesece in poteče 13. marca.

Voditelji unij izjavljajo, da petdnevnik zniža brezposelnost med delavci stavbnih strok, zato bodo zahtevali, da se uvede v vseh teh strokah.

V ST. LOUISU SE UVAJA PET DNI DELA V TEDNU.

Zdaj je uveden za graditelje elevatorjev.

St. Louis, Mo. — Graditelji elevatorjev bodo delali samo pet dni v tednu. Pet dni dela je že uvedenih za ometače, pribijalce latnikov, električarje, zidarje s kamnom, betonske delavce, tesarske delavce in pleskarje.

Nesreče v nesreči.

Macon, Ga. — Kurijozna nesreča, ki je zahtevala tri žrtve, se je pripetila tukaj zadnjo soboto popoldne. Letalo, ki je za reklamo metalo bombe po bližnjem polju, se je vnelo v zraku, ko je bomba obvisela na krilu in se razletela ter ubila pilota in pasažirja. Goreče letalo se je zagnalo nad mesto in telebnilo na ulico med množico ljudi. Eden pasant je bil ubit in dva težko ranjena. To pa še ni bilo vse. Silna gneča, ki je nastala okrog gorečega letala na ulici, je podrla trotoar pred lekarno in 20 oseb je padlo v klet. Šest oseb je bilo spet ranjenih.

NEWYORŠKI MAGNATJE OSTALI NA CEDILU

Sodnik ni dovolil sodnijske prepovedi proti Ameriški delavski federaciji. — Kompanija je žela popolni poraz.

New York, N. Y. — Interborough Rapid Transit kompanija je ostala na cedilu s svojo peticijo za sodnijsko prepoved, s katero je mislila zaščititi svojo pogodbo "politega kužka" in obvarovati svojo kompanijsko unijo. Kompanija je upala, da izposluje sodnijsko prepoved proti Ameriški delavski federaciji in orgaizaciji cestnoželezniških uslužbencev Amalgamated Ass'n. of Street & Electric Rwy. Employees", ampak sodnik Isidor Wasservogel ji je prekrižal račune.

Važen je sodnikov odlok v zadevi pogodbe "politega kužka," s katerim je hotela kompanija uslužbence prikleniti nase. Ko je zvezno sodišče odločilo, da nobena pogodba brez 'uvaževanja' ni veljavna, je Interborough Rapid Transit kompanija obljubila dve leti dela onim, ki podpišejo pogodbo. Ta kompanija si je pridržala vsakovrstne izgovore za odslovitev uslužbencev.

In tako je sodnik Wasservogel menil, da je za dve leti obljubljena služba navadna prazna obljuba.

Sodnik je dalje odločil, da Ameriška delavska federacija ni izvršila izdatne škode cestnoželezniški družbi. Popolnoma legitimno je, ako delavska unija išče pridobiti člane kompanijske unije zase, da pomnoži svoje članstvo, je menil sodnik.

Vrhtega je sodnik odklonil pridržati več organizatorjev, med njimi tudi James Colemana in Joseph Walsha zaradi kršenja sodnijske prepovedi. Sodnik je dejal, da ni bilo sodnijske prepovedi, katero bi kršili.

Veliki politični izgredi v Varšavi

Poljska vlada zabranila volilne shode delavskim strankam.

Varšava, 20. febr. — Ves dan včeraj so bili krvavi volilni izgredi v Varšavi. Sedemindvajset oseb je bilo ranjenih in deset ranjencev leži v kritičnem položaju v bolnišnicah.

Socialisti in komunisti so sklicali celo vrsto volilnih shodov, toda policija je po nalogu vlade prepovedala shode in zaprla dvorane. Delavci so nato skušali zborovati na javnem trgu in policija je hotlea razpršiti zborovalce. Trideset delavcev je bilo aretiranih. Razkačeni delavci so potem demonstrirali v drugih delih mesta, ali kamor so prišli, jih je napadla policija, ki je streljala na zborovalce.

Ameriški misijonar hvali turško sodišče.

Carigrad, 20. febr. — Edward Perry, zastopnik ameriških protestantskih misijonov v Aziji, je včeraj tukaj pohvalil turško sodišče v Brusi, pred katerim se zagovarjajo tri ameriške misijonske učiteljice, ki so kršile turško naredbo, ko so učile vero v šoli. Perry pravi, da sta vzorna rednost in digniteta turškega sodišča napravili nanj zelo dober vtis. Razlika med nekdanjimi in današnjimi sodišči v Turčiji je kakor noč in dan.

Umor vsled ljubosumnosti.

Chicago. — V prepiru, ki je nastal med Ferd. A. O'Dinom in njegovo ženo v nedeljo, v katerem je slednja očitala možu nezvestobo, je žena pograbila kuhinjski nož in sunila z njim moža, da je bil pri priči mrtev.

Mestna občina izkorišča brezposelnost delavcev

Plačuje samo $2.75 dnevne mezde. — Nekateri pa prejemajo le po dolarju na dan.

Seattle, Wash. — Tukajšnja mestna uprava izkorišča veliko brezposelnost med tukajšnjimi delavci in jih plačuje zelo slabo. Delavci, ki delajo na mestnem golfovišču, plačuje le po $2.75 na dan.

Znana miloščinska organizacija "Volunteers of America" preskrbi vsak dan od pet in dvajset do petdeset delavcev. Ti delavci prejemalo le dolar na dan. Miloščinska družba jemlje od delavcev dolar na dan za hrano in stanovanje. Pet in dvajset centov morajo pa še posebej plačati miloščinski organizaciji.

Težaki, ki jih daje ta miloščinska organizacija, so plačani iz mestnega miloščinskega sklada, v katerega je dovolila uprava vsako leto ne več ko deset tisoč dolarjev.

Cerkvena vojna v Anglije postaja ostra

7000 oseb v protikatoliških demonstracijah in osovraženi župnik se morai zateči v varstvo policije.

Darwen, Anglija, 20. febr. — Demonstracije proti župniku Lauriju, ki je pristaš rimskokatoliške frakcije v anglikanski cerkvi, so se včeraj ponovile s potrojeno silo. Župnik Lauria je hotel, kot običajno, v svoji farni cerkvi izvršiti nekatere rimske obrede, ko je množica vernikov začela v cerkvi sikati, prisiljeno kašljati in naposled zapela protestantsko himno. Ko je župnik hotel pridigati, ga je množica spet na ta način prisilila, da je molčal.

Po obredih se je pa nabralo zunaj cerkve 7000 do 8000 demonstrantov, ki so navalili na župnika in njegovega kurata, toda policija, ki je bila pripravljena, je vzela župnika v svojo zaščito.

SENATOR WHEELER ODLOŽIL ODGOVORNOST ZA STAVKO PRED MELLONOV PRAG.

Mellon lahko izravna spor na premogovnem polju v teku 24 ur.

Washington, D. C — Ko se je senator Wheeler vrnil s stavkovnega polja, kjer si je ogledal položaj rudarjev, je rekel, da še ni videl take mizerije v industrijskem boju. Izrekel je, da je prepričan, da lahko Mellon izravna stavko v teku štiri in dvajset ur.

Wheeler je kot član senatnega odseka za meddržavno trgovino storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da se o resoluciji podvzame hitra akcija.

Pijančevanje v glavnem mestu narašča.

Washington, D. C. — To mesto je sedež zvezne vlade in gl. stan federalnega departmenta za uveljavljenje in forsiranje 18. amendmenta, toda kaj takega se ni pokazalo v poročilu policijskega depqrtmenta, ki dokazuje, da so se aretacije zaradi pijančevanja pomnožile za več tisoč slučajev, odkar je bil sprejet prohibčini zakon. Od l. 1920. do l. 1928. je bilo nad 13,000 takih aretacij, kar pomeni narastek za več ko tisoč odstotkov.

Moncada kandidat v Nikaragvi.

Managua, 20. febr. — General Jose Maria Moncada, znani liberalni vodja, je bil včeraj soglasno nominiran kot kandidat liberalne stranke za predsednika Nikaragve. Volitve bodo letošnjo jesen.

ZASLIŠAVANJA PROTI SODNIJ. PREPOVEDIM

Zaslišana sta bila tajnik Ameriške delavske federacije in odvetnik Unije za ameriške civilne svobodščine. — Nasprotniki predloge bodo zaslišani kasneje.

Washington, D. C. — Frank Morrison, tajnik Ameriške delavske federacije in eden izmed treh voditeljev strokovno organiziranega delavstva, ki je bil obsojen v ječo zaradi bojkota Buck Stove & Range kompanije, je bil zaslišan pred senatnim justičnim pododsekom glede Shipsteadove predloge proti sodnijskim prepovedim. Podal je zgodovino sodnijskih prepovedi od leta 1907 in naslikal škodo, ki so jo sodnijske prepovedi povzročile organiziranemu delavstvu. Z resnimi besedami je pripovedoval, kako je delavstvo razočarano, da se jasno razumljive besede Claytonovega zakona prezirajo. Naglasil je, da so delavci in predsednik Wilson mislili, ko so prečitali ta zakon, da se ne bodo več izdajale sodnijske prepovedi z namenom za zlomljenje stavk.

Morris L. Ernst iz New Yorka, odvetnik Unije za ameriške civilne svobodščine, je bil zaslišan dne 16. februarja. Bivšemu governerju Groesbacku iz Michigana, odvetniku organizacije cestnoželezniških uslužbencev je bilo obljubljeno, da bo zaslišan dne 21. februarja. Pred odankom bo podal podatke, kako sta bila dva organizatorja organizacije cestnoželezniških uslužbencev poslana v zapor kot posledica odpoklicane stavke na prizadevanje provokatorja v službi cestnoželezniške družbe.

Jas. A. Emery od Narodnega društva tovarnarjev, John M. Glenn od Društva tovarnarjev v Illinoisu in Alfred P. Thom, zastopnik Društva železniških predsednikov, bodo zaslišani kasneje. Vsi trije bodo govorili proti predlogi.

MESTNI OČETJE SO NAŠLI SVOJO HRBTENICO.

Glasovali so, da se oljni družbi odvzame oblastveno dovoljenje za obratovanje.

Boston, Mass. — Mestni očetje so soglasno glasovali, da se Beacon Oil kompaniji odvzame dovoljenje za obratovanje tovarne v mestu. Zadnja nesreča je bila že peta v nekaj letih. Pri tej nezgodi je bilo dvanajst delavcev ubitih, petdeset pa ranjenih. Zaslišanje radi priziva od strani kompanije se bo vršilo dne 1. marca.

Čikaški muzikanti zmagali.

Chicago. — Lastniki gledališč in koncertnih dvoran, ki so doslej imeli mikrofone in s tem spajali svoje priredbe z oddajnimi radiopostajami, so v soboto sprejeli zahtevo unije godbenikov in odstranili mikrofone. Trideset mikrofonov je bilo umaknjenih. Unija je zahtevala, da mora biti število muzikantov povprečno povsod, kjer se koncerti oddajajo na radio, ali pa morajo biti mikrofoni odstranjeni.

Padel s stopnic in se ubil.

Chicago. — John Stupk, 4601 S. Wells St., je v nedeljo padel s stopnic v svojem stanovanju in si zlomil tilnik. Bil je na mestu mrtev.

Mraz v Floridi.

Jacksonville, Fla. — Mrzel val, ki se je raztegnil po južnih državah, je objel tudi državo Florido in je napravil občutno škodo na sadnih nasadih.

Konec panameriške farse v Havani

Šesti kongres zaključen tako kakor so hotele Združene države.

Havana, Kuba, 20. febr. — Šesti kongres Panameriške unije je bil danes zaključen. Kakor je bil otvorjen tako je bil tudi zaključen — z lepimi deklamacijami. Ameriška delegacija, ki je vodila in kontrolirala zborovanje, se ponaša s sledečimi rezultati šestega kongresa:

1. Položen je bil temelj za obvezno arbitražno pogodbo, na podlagi katere bodo ameriške republike mirno rešile vse svoje spore juridičnega značaja.

2. Sporazum glede pakta, ki bo regulral mednarodno komercijalno avijacijo v zapadnem svetu. Letalske črte se morajo ogniti ameriških fortifikacij ob panamskem prekopu in na nekaterih otokih.

3. Organizacija Panameriške unije se nekoliko izpremeni, toda v bistvu ostane kot je bila. To se pravi, da ne bo politična organziacija.

4. Združene države so obdržale pravico, da smejo najmanj še pet let intervenirati z orožjem v katerikoli republiki, kjer pridejo v nevarnost ameriški interesi.

Poleg tega so še nekatere manjše pridobitve v prid Združenim državam. Hughes je v soboto zvečer ponovno izjavil v svojem govoru:

"Združene države morajo skrbeti za red in mir v okolišu panamskega kanala, kjerkoli domače vlade ne morajo tega storiti. To je vitalne važnosti za vse ameriške republike, kajti s tem, da Združene države skrbe za mir in red, preprečajo intervencijo evropskih velesil."

Japonske volitve

Deset milijonov novih volilcev šlo prvič na volišče.

Tokio, 20. febr. — Danes so v teku prve volitve poslancev na temelju splošne moške volilne pravice na Japonskem. Deset milijonov novih volilcev ima oddati svoje glasove poleg treh milijonov, ki so smeli voliti pri prejšnjih volitvah.

Med novimi volilci je največ delavcev in kmetskih najemnikov, ki so naredili prvi poskus enotne stranke v upanju, da porazijo vladno stranko "seijukai" in opozicijonalno stranko "minseito."

Volilna borba je bila markantna vsled policijsko opresije napram vladni opoziciji. Policija je zlasti imela na piki delavske kandidate in jim povsod onemogočevala kampanjo v besedi in tisku.

Nebraskanski zob je prašiči.

New York. — "Milijondolarski" zob, ki je bil najden leta 1922 v strugi pradavne reke v Nebraski in katerega je vodstvo naravoslovskega muzeja v New Yorku označilo za zob ameriškega "pithecanthropusa" (opičjega človeka), je bil zdaj spoznan, da je pripadal neki, že davno izumrli vrsti divjega prašiča. Šest let so učenjaki Amerike in Evrope proučavali ta zob in te dni so objavili svoj zaključek.

Žabja novica.

Eastland, Tex. — Žaba, katero so pred 31 leti zazidali v temeljni kamen tukajšnjega sodnijskega poslopja, je bila še živa, ko so 19. t. m. odprli kamen, kakor poroča sodnik E. S. Prichard. Ko so vzeli žabo iz kovinske škatljice, je izgledala mrtva, kmalu potem je pa odprla oči in začela dihati. Žaba spada v vrsto rožičark (horned frogs).

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

BEDA POLJSKIH TEKSTILNIH DELAVCEV.

Tekstilna industrija v Poljski je bila zelo razvita ob času, ko je bila Poljska pod ruskim carskim režimom. Tudi takrat, dasi je imela poljska tekstilna industrija obširen trg v Rusiji, so tekstilni delavci živeli v bedi in siromaštvu. Po vojni so se življenske razmere poljskih delavcev obrnile še na slabše. Poljska je postala samostojna država. To pomeni, da se je trg za tekstilne produkte skrčil na Poljsko. Ako hoče poljska tekstilna industrija konkurirati v sedanjem kapitalističnem gospodarskem sistemu na trgih v drugih deželah, mora logično konkurirati tekstilnim industrijam v drugih deželah. Konkurenca poljske tekstilne industrije s tekstilnimi industrijami v drugih deželah pa pomeni izredno veliko trpljenje za poljske tekstilne delavce.

Tako vidimo, da poljski tekstilni delavci ponekod garajo po šestnajst ur dnevno v tekstilnih tovarnah, v drugih dvanajst ur, nikjer pa ne manj kot deset ur.

V Lodzu je bilo že pod carsko Rusijo središče tekstilne industrije in je še danes. Ob času carske Rusije so bile mezde nizke in niso zadostovale za kritje življenskih potrebščin in danes je ravnotako. Tekstilna delavka zasluži pet in štirideset centov na dan, delavec pa sedemdeset. Kako naj družinski oče izhaja s sedemdeset centi na dan, je uganka, katero bi lahko rešili k večjem umetniki v stradanju.

Tekstilnim tovarnarjem se ne godi slabo, kot se jim ni godilo pod carskim režimom. Iz Wall Streeta so dobili deset milijonov dolarjev posojila za nabavo novih strojev. Od tega posojila bo treba plačati obresti. Prizadeti bodo zopet tekstilni delavci, kajti tovarnarji ne bodo plačevali obresti iz svojega žepa. Znižali bodo mezdo in podaljšali delavni čas, da tako iztisnejo iz dela tekstilnih delavcev še več dobička, da bodo imeli drobiž za plačevanje obresti. Od izkoriščanja poljskih tekstilnih delavcev bodo imeli koristi tudi ameriški kapitalisti, dasiravno niso mogoče še nikdar videl Poljske v svojem žvljenju in jo najbrž tudi videli ne bodo. To pokazuje, kako kapitalizem izkorišča brez izjeme delavce vseh narodov.

Varuhi kapitalizma na Poljskem bodo delavcem zapeli pesmico o poljski narodnosti, pripovedovali jim bodo o slavnih dneh iz poljske zgodovine, zabičevali jim bodo, da morajo braniti Poljsko do zadnje kaplje krvi, povedali jim bodo še marsikaj drugega, da jih omamijo in drže proč od velike zavedne mednarodne armade delavstva, ki se organizira, da prevzame dediščino kapitalizma, ko ta pogine, in da se tako zakasni razvoj gospodarstva iz nižje forme v višjo.

Interesi lastujočega razreda po vsem svetu so enaki, naobratno so pa interesi delavcev po vsem svetu zopet enaki. Ti interesi nimajo prav nič skupnega. Odkar je človek na svetu gospodarsko podjarmil drugega človeka, niso bili interesi gospodarja in podjarmljenega enaki. Tako je od pamtiveka sem, ko je človek zagospodaril človeku, da je delal zanj.

Močna je bila delavska mednarodna armada po vsem svetu pred izbruhom svetovne vojne. Svetovna vojna, ki se je bojevala v interesu lastujočega razreda po širnem svetu, je bilo sredstvo, s katerim so gospodarji omamili delavce, da niso več tako jasno videli poti, ki vodi do cilja.

Delavstvo zdaj prihaja k sebi. Prav jasno zopet vidi pred sabo pot, po kateri mora hoditi, da dospe do svojega cilja—do osvoboditve delavstva iz mezdne sužnosti. Vrste delavcev se zopet strinjajo počasi in upanje je tu, da se delavstvo osvobodi kmalu blodenj in zmot, s katerimi so ga omamili gospodarji, in pospeši korak, da pridobi nazaj, kar je zamudilo v teku zadnjih deset let.

Zato naprej, delavci, po vsem svetu! Vsaka iznajdba na gospodarskem polju, vsak najmanjši izboljšek v gospodarstvu človeške družbe pomaga rušiti verske, narodne in druge malike, ki ovirajo pohod delavskih trum h končnemu cilju.

VESTI IZ NASELBIN

Zahvala s stavkarskega okrožja.

Blaine, Ohio. — Naj se še jaz oglasim iz Blaine, Ohio, da ne bodo rojaki mislili, da so nas skebi pregnali. Čudno se mi zdi, da ni nobenega glasu iz naše naselbine. Kaj je vzrok, ne vem. Časa je dovolj, samo težko se je k pisanju pripraviti, pa dobrega ni kaj poročati. To je moj prvi dopis in sem že 14 let članica SNPJ. Želim, da bi zagledal beli dan. Upam, da ne bo tako zelo mraz, da ga bo urednik za kurivo imel.

Moj namen je, zahvaliti se mojemu bratu Joe Sadarju in njegovi soprogi za lepo darilo in denar in rojaku Louis Grilcu in njegovi ženi za poslano darilo. Hvala Vam! Storili ste dobro delo. Ob priliki vam povrnem. Ne želim vam pa, biti v takem položaju, kot se nahajamo mi štrajkarji. Hvala gre tudi mojemu trgovcu, ki nas pozna že od leta 1910, Werzi Clarku, da se je na nas spomnil. Se mu lepo zahvaljujemo za darilo.

Kakor vam je znano, bijemo boj že 11. mesec. Kdaj bo konec se še ne ve. Res je, da ljudje pomagajo od vseh strani, ali kdor je toliko srečen, dobi nekaj, drugi pa zopet ne. Jaz še nisem dobila od nikjer nič, razen od moje hčerke iz Waukegan, Ill., za kar se ji lepo zahvaljujem. Dobila sem tudi od brata Žlembergerja vsoto dva dolarja. Čitam razne liste in dopise in razvidim, da povsod več dobivajo od unije kot ravno tukaj pri našem lokalu. Moj mož je v celem štrajku dobil podpore 4 dolarje od unije. Si lahko mislite, kako naj živimo. Če bi si ne bil človek nekaj pristradal prej, bi moral sedaj debelo gledati za družino. Zima je, obuvala, obleke in živil je treba. Odkod dobiti? Čitala sem dopis iz Barbertona od našega člana Nick Glogovška, ki je šel za delom. On je tudi v resnici dobil samo 4 dolarje podpore od unije, kot moj mož.

Nekateri govore, da je neumestno hoditi drugam za delom, da saj se tukaj dobiva po 4 dolarje od unije na dva tedna. To ni resnica. Le naj pride rojak sem, pa bo videl, koliko bo dobil. Govoriti je lahko, dobiti pa bolj težko.

H koncu tega dopisa se še enkrat vsem darovacem iskreno zahvalim ter pozdravljam vse čitatelje tega lista.

Terezija Supančič, stavkarjeva žena.

Premogarji na stavki.

South View, Pa. — Živimo pač tako, kakor v starem kraju občinski ubožec, ki hodi od hiše do hiše in prosi, da se preživi. Tako — včasih premišljujem — smo premogarji v tej dolgi stavki — njim podobni.

Tako tudi mi premogarji pošiljamo prošnje svojim zavednim rojakom vsaki dan, da nas prežive. S tem dajemo na vas zadnje upanje na zmago, ker naša hrbtenica se že prigiba k tlom.

Res je, da nam ste veliko pomagali, nam še pomagate in vsaka prošnja je bila uslišana. Ampak dragi rojaki širom Unije, stavke še ni konec niti se ne ve, kdaj je bo. Ali vam bo mogoče nas še dalje vzdrževati na površju vode, da ne utonemo v staro sužnost, pri vašem tako pičlem zaslužku, ki vam ga daje najbogatejša dežela na svetu? Ali vam bo še mogoče vzdrževati naše otroke, da se razvijejo v svoji rasti in zdravju kakor se mora razvijati človek? Največje gorje občuti naša mladina, ki nima zadostne hrane, ki ji je neobhodno potrebna.

Vse to, dragi rojaki, nalagamo na vaše že itak preobložene rame. Zavedate se, da ako UMW organizacija utone, bi si spet želeli, da se Abraham Lincoln še enkrat rodi.

V imenu društva "Zdrami se trpin" št. 265 SNPJ v South View in v imenu vseh tukajnjih zavednih delavcev, se vam zahvalim vsem darovalcem in darovalkam. Zahvalim se tudi J. Terčelju, poverilnemu tajniku v Canonsburgu, nepristranskemu možu, ki je vse hvale vreden. Seveda za dobro bo slabo plačan.

Kaj in koliko smo prejeli pomoči, poroča predsednik tega društva.

Lep pozdrav vsem zavednim Slovencem in Slovenkam!

Peter Perenič.

Nekoliko o delavskih razmerah v Clevelandu.

Cleveland, O. — Skušal bom podati nekoliko slike o delavskih razmerah, ki pa niso sploh delavske, pač pa so bolj podobne suženjski dobi. Tisti, ki delajo, morajo garati za tri. Kadar ima družba naročilo, jih preddelavci priganjajo, da izvršujejo kolikor največ mogoče dela v najkrajšem času. Nekatere tovarne dobe naročila za produkte da bi lahko uposlile še enkrat toliko delavcev kot jih dela. Tega pa ne storijo, rajši priganjajo dotične delavce, ki že delajo, da morajo garati po dvanajst do štirinajst ur na dan.

Niso jim mar drugi stotisoči, ki so brez vsega zaslužka po šest mesecev in več. Kako preživijo sebe in svojo družino, to je njim deveta briga. Ker sem tudi jaz eden brezposelnih, pridem ž njimi večkrat v dotiko. Med gručami, ki stoje pred tovarnami, vidiš mnogo obupanih obrazov, ki se vprašujejo med seboj: "Kaj bo?" Kaj bo, če se ne obrne na boljše? Precejšnje število ljudi je že izvršilo samomore, ker ne morejo več prenašati gorja, ki jim ga nudi današnji sistem. Ti so izgubljeni za vedno. Kakor katoliška cerkev uči, jih čaka še slabše. Hudič jih bo z gnojnimi vilami po žerjavici obračal na vse večne čase. Amen. Ni jim bilo dano, da bi dobili delo in da bi pošteno preživljali svojo družino.

Premislite delavci, ali ni to v protislovju, kar uči katoliška cerkev? Prepošten si, da bi kradel, krasti je greh in potem te dobi hudič v roke. Če moreš na debelo krasti, je dobro, ker potem se odkupiš, daš polovico cerkvi ali celo papežu, in greh ti je odpuščen. Posvetna vlada pa že itak sama ščiti velike tatove in lopove. Torej ne zgodi se ti nič in ko umrješ, greš še gorak v nebesa (v to še ne odkrito deželo). Če pa nočeš in ti ni dano na debelo krasti in iščeš dela, da preživiš sebe in svojo družino ga ne dobiš. Gospod Bog ti tudi brez dela ničesar ne da. Njegovi služabniki pa tudi niso za to na svetu, da bi tebi dajali in ti pomagali v tvoji bedi. Pač pa ti njim daj. Oni potrebujejo zase in za svoje kuharice več na dan, kakor ti zase in za svojo družino celi teden.

Nič jih ne briga, če so tvoji otroci lačni, raztrgani in prosijo kruha, pa ga jim ti ne moreš dati.

Otroci se ti smilijo, ko vidiš njihova nedolžna telesca, kako se krčijo, oči padajo od samih solz, ki jih pretakajo, da bi izprosili kruha. Podobni so umirajočemu, ki na smrtni postelji vzdihuje in v zmedenosti kliče: "pomagajte, pomagajte!" ker je mlad in bi rad še živel.

Žena, ki ne pozna razmer, v katerih se ti godi krivica, te nahruli: "zakaj pa drugi delajo, ti pa ne? Otroke mi boš umoril, mene boš umoril! Morilec si!" Pa greš spet od tovarne do tovarne. Povsod dobiš enak odgovor: "Ne potrebujemo delavcev; jih imamo že itak preveč. Še teh bomo nekaj odslovili." Vedno se ti od znotraj ponavljajo ženine besede: "Morilec si, morilec si!" In tako hodiš dan za dnem, ne da bi mogel dobiti dela.

Človek si, rojen s človeškimi slabostmi. Omračil se ti je um. Samomor si izvršil, da si se rešil milijonkrat prokletega, krivičnega sistema. Nisi bil sam kriv. In kriv si bil. Največ so pa krivi oni, ki se postavljajo, da so namestniki onega, ki je izrekel besede: "Ljubite svojega bližnjega kakor sami sebe!" Zagovarjajo pa sistem, ki ubija nedolžne ljudi na debelo. Zraven tega pa udrihajo po vseh tistih, ki hočejo, da se besede Nazarenca uresničijo.

Delavci, čas je, da se združimo v svojo lastno organizacijo. Kdor hoče videti, lahko vidi, kako naši bratje - trpini padajo drug za drugim v kapitalistično žrelo. Mar nismo mi tega krivi? Krivi smo, krivi! Sčasoma nas lahko doleti ista usoda, ako se prej ne organiziramo pod okrilje socialistične stranke. Socialistična stranka se je vedno bojevala za korist delavcev, njeni člani so pa tudi pokazali v sedanji premogarski stavki svoje samaritansko delo.

Louis Zorko.

Dolgotrajna stavka.

Joffre, Pa. — Tu nas je le par Slovencev z eno samo družino, drugi smo samci. Pa tudi če bi kateri želel skočiti v zakonski jarem, bi skoro ne mogel, ker žepi so v tej dolgotrajni stavki že zdavna prazni. Na stavki smo že od meseca marca leta 1924. Od rudarske unije dobivamo po $1 na tri tedne. To je seveda zelo malo, a živeti je treba.

Tudi tukaj imamo društvo, ki spada k SNPJ, imenuje se "Zbudi se Slovan" in nosi številko 226. Sedaj nam jednota plačuje asesment, ker sami ga nismo več mogli plačevati. Na tem mestu se moram zahvaliti Slovenski narodni podporni jednoti za vso podporo, kar smo jo dobili skozi John Terčelja. Z velikim veseljem smo sprejeli enkrat $30, drugič pa $40. Iz srca se zahvaljujemo in se priporočamo, da bi še kaj poslali; tudi obleko bi z veseljem sprejeli.

Kapitalisti so nam križ trpljenja naložili. Koliko časa ga bomo še nosili? Upam, da se besede baronov premoga ne bodo uresničile. Sedaj je odvisno od drugih delavcev, da podpirajo uboge rudarje do skrajnosti. Apeliram na rojake za samaritansko delo. Ako bi se vsi delavci zavedali v kakšnem položaju se nahajamo premogarji, kot se naši rojaki, tedaj bi naši sovražniki kmalu sprevideli, da sta delavska solidarnost in zavest močnejši kot njih denarna mošnja.

Sedaj ne dobimo tu stavkarji skoro ničesar. Po drugih naselbinah dele kruh in obleko, tukaj pa nismo še nič dobili. Prosimo dobrosrčne rojake za pomoč. Vse darove pošljite na podpisanega, ki je pooblaščen od društva št. 226 SNPJ.

Bratski pozdrav! — Frank Marhovšek, Box 64, Joffre, Pa. (Washington Co.)

O farmarstvu.

Glencoe, O. — Minulo je nekako deset let, odkar so se Slovenci trumoma naseljevali na farme; nekateri so uspeli dobro, drugi so se mogli po daljšem času zopet vrniti v mesta, v tovarne ali kamor se pač mogli. V tistem času so rastli agentje kot gobe po dežju. Eni so hvalili Missouri, drugi Wisconsin in tudi Teksas je bil med njimi. Marsikateri Slovenec je dal tem ljudem svoje težko prislužene denarje za zemljo, ki ni bila vredna počenega groša. Ti agentje so prodajali zemljo največ takšno, ki jo nobeden drugi agent ni hotel prevzeti v prodajo. O tem sem prepričan, ker govoril sem z marsikaterim Slovencem, ki je šel tem ptičem na lim. Ako je bil kateri tako srečen, da je dobil kos dobre zemlje, je to bila pač izjema.

Tudi v sedanjem slabem času, ko ni dela dobiti nikjer, so se zopet začeli Slovenci zanimati za farme. Želeti bi bilo, da bi dobili boljšo zemljo kot so jo prvi.

Eni hvalijo Michigan, drugi Wisconsin a zopet drugi Teksas itd. Kolikor je meni znano, ne bi nikomur svetoval v Teksas. Država Teksas je res velika, ima podnebje kakoršnega si kdo želi. Ampak je drugo, ki človeku da misliti, predno se kam naseli.

Tukaj hočem samo na kratko opisati Teksas, kolikor sem ga jaz videl. Vzhodni Teksas je sličen državi Oklahomi; zemlja ni najboljša, vendar pa bi še šlo nekako s farmarstvom, ako bi padlo zadosti dežja. Tu pridelujejo največ koruzo in bombaž, ker ti dve rastlini potrebujejo najmanj dežja. Koruza namreč, kadar zraste, dela sama sebi senco in tako solnce nima moči, da bi zemljo posušilo, bombaž pa naredi korenine naravnost v zemljo, toraj mu tudi solnce ne mora tako hitro vzeti vlage.

Farme v Teksasu so zelo obsežne in na pogled tudi jako lepe; ni treba lepšega kraja kot je ta. Ako bi kedaj kateri rojakov nameraval iti na turo, t. je, da bi nekaj videl, ne bo mu žal, ako bo pogledal v Teksas. Naselbine tukaj niso velike in tudi zemlja se lahko dobi, oziroma cele farme. Govoril sem tu s farmerji in vprašal sem jih kako se jim godi. Videti je, da so farme prvovrstne. Odgovor sem dobil, da bi bilo prav dobro, ako bi dobili dosti dežja, tako pa so ljudje, ki se naselilo na farme, ostanejo po par let, in ako jih ravno dobi suša, so ob vse. Morajo zopet nazaj od koder so prišli. Sedaj pa pojdimo malo bolj na sever. Tu so večinoma samo pašniki, so jako veliki, svet je malo valovit, in tako sem stal na nekem višjem prostoru, pa koliko farm mislite, da sem videl v okolici? Samo štiri. Ako bi hotel vse te farme obhoditi, t. j., da bi hotel te štiri farmarje obiskati, bi vzelo celi dan. Tu se pase živina; po cele črede jih je; nikdo jih ne nadzoruje; tukaj se rodi in tu zraste, dokler ni za v klavnico. Od tu pride tudi največ klavne živine. Ako pa gre človek od Ft. Wortha proti jugu, so farme vedno bolj goste, podnebje je pa vedno bolj toplo, tukaj se tudi začne tisto južno sadje, od katerega toliko slišimo in čitamo.

Kolikor je meni znano, je voda tukaj slaba, vročina pa huda tako, da se je človeku, ki je vajen vzhoda, tukaj težko privaditi. Je pa tako kot povsod, kakor ima človek srečo, nekateri naj kupi kar hoče, vse mu uspe dobro, a drugi pa zopet povsod zgubi vse. Poznam par Slovencev, ki so nesli lepe tisočake v Teksas, pa v par letih so zopet prišli suhi nazaj v premogorove, kot so bili poprej. Par let suša, drugih par let mraz in denar, katerega so imeli, je pošel. Ni jim kazalo drugega, kot vrniti se od koder so prišli. Moje mnenje je, da kdor hoče imeti zemljo, je boljše, ako jo kupi kje severo-vzhodno v Illinoisu; ravno to velja za Missouri; dobra je tudi Nebraska. Isto bi veljalo za Kansas in Oklahomo, samo da tukaj dostikrat primanjkuje dežja. V teh državah ni tako hude vročine kakor na jugu, ob enem pa pade tudi več dežja kot na jugu. Nikomur pa ne bi svetoval, da bi kupil zemljo v južnem Illinoisu ali v južnem Missouriju, to pa ker je preveč močvirnata; komarjev in mrzlice tukaj ne manjka. Dosti je še prazne in lepe ravne zemlje v severnem Missouriju; je velko hoste, a bi se dalo napraviti lepe farme. Zemlja je tu še izpočita, ki je v drugih krajih že tako rekoč trudna. Ne bo več dolgo in prišlo bo tako kot je bilo v domovini. Ako ne bo gnoja, tudi rastlo ne bo. Toliko o tem.

Sedaj pa še nekaj. Farme v Ameriki so prevelike, in to je po večini, farmer ne mora vse obdelati, kot zemlja zahteva. Samo sejanje in žetev, kot je tukajšnja navada, se bo moglo spremeniti v delo. Farme bo treba razkosati na manjše parcele. Kaj pa pomaga farma po tisoč akrov? Dasi imamo danes stroje, vendar ne more eden vsega obdelati. Veliko zemlje leži prazne, razen ako se pase kaka krava tu in tam.

Drugi križ je v tem, da kar je res najboljše zemlje, jo posedujejo kompanije. Na tem polju bi se lahko naselilo na tisoče ljudi, ki bi vsi lahko dobro živeli, tako pa dela tukaj po kakšen ducat ljudi za veliko kompanijo, ki niti obresti ne plača od tega, kar pridelajo na tem polju.

Kakšne so farme v Michiganu in Wisconsinu, ne vem, ker nisem tam hodil. Čul pa sem, da je zemlja jako plitva. Pa o tem naj kateri drugi slovenski farmar piše, ki so mu tam razmere znane.

Eno mora priti: ljudje se bodo mogli začeti baviti v večji meri s farmarstvom. Ako bi ljudje ostali v mestih, kot danes, je gotovo, da bo s časom zmanjkalo dela in prostora. Dasi tudi farmar ni popolnoma neodvisen od drugih, vendar pa je toliko na boljšem, da nima nobenega, ki bi mu veleval kaj in koliko mora narediti, kot je to v tovarnah ali rudniki. Gotovo je da je bolj zdravo na farmi kot v tovarni ali rudniku. Kritiko in komentar prepuščam drugim.

Pozdrav vsem! — J. H.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Če bi imela koza dolg rep. . .

Benito Mssolini, katerega je Jehova v svoji neskončni modrosti poslal Italijanom, da jih odreši in jim vrne slavo starega Rima, je sicer dober kristjan, odkar se je spokoril, kljub temu je še zelo nekrščansko zavisten in nehvaležen.

Znano je— tudi Eskimi lahko že vedo — da je naš visoki gospod Morgan posodil Benitu par sto milijonov dolarjev. Posojilo je bilo potrebno, ker drugače bi bil vrag odnesel fašizem že pred tremi leti in dobro Italijo bi bil pohrustal boljševizem.

Ali pa je Benito hvaležen Morganu? Niti najmanj, če sodimo po namrdanih fašistovskih obrazih, ki jih režejo napram Ameriki, Morganovi Ameriki. Mussolini, tak modrijan, bi moral vendar vedeti, da brez Amerike ni Morgana in njegove težke banke in brez Morgana ni Amerike, ne take kakršna je.

Mussolini se smeje, ker Ameriki ne gre vse po loju v Havani. Bratovščina med ameriškimi Anglosaksi in Latinci je ostala puhlica. Bogu bodi potoženo. In Mussoliniju se dobro zdi. Vesel je, ker v Havani niso ustanovili Lige ameriških narodov. Od samega veselja zdaj vabi ameriške Latince, naj obrnejo hrbet stricu Samu in se pridružijo Italiji in Španiji, ki sta voditelj latinske civilizacije — eje, eja, alala, iha, iha, ihahaha!

Kaj je zdaj?

Latinci se bodo odzvali in Amerika je v strahu? — Brus! — bi rekel Stipe Radič.

Slišim jih, natančno jih slišim tam v Washingtonu, kako se krohočejo naivnemu Mussoliniju. Hohočejo se in mu berejo levite kot se spodobi:

"Ti, Mussolinček, bi molčal, če bi imel vsaj tri zrnca soli v glavi. Ti veš, da Latinci v Ameriki, ne pojdejo v tvojo latinsko ligo. Tvoja Italija in napol crknjena Španska sta lahko na čelu latinske civilizacije, nista pa na čelu Morganove banke . . . Praktična civilizacija, ki danes vlada svet, pa ne bazira na kolonadah in na španski inkviziciji, temveč na kapitalu. Ti imaš lahko cezarsko in papeško civilizacijo v malem žepu, pa si vseeno šel k Morganu po milijone. . . Latinci v Ameriki tudi hodijo k nam po kapital. Recimo, da te uslišijo in nam obrnejo hrbet, ali jim bo Italija in Španija dajala kapital? Mar misliš, da bo potem naš Morgan tako neumen, da bo dajal posojila latinskim republikam skozi Italijo in Španijo? Beži, beži, Musso, saj si dovolj star, čeprav imaš par mesecev starega otroka! . . . Ali veš, da se tvoja fašistovska stavba zruši kot hišica iz kart, če mi rečemo: Alo, Italija, plačaj, kar si dolžna, in plačaj vse in takoj!

Musso, haha, don't make us laugh! —

V pojasnilo.

Imperial, Pa. — V mojem zadnjem dopisu se je v uredništvu napravilo pomoto, ker jaz nisem poročala, da smo tu prejeli denar, marveč samo obleko in obuvalo. To naznanjam vsled tega, ker me ljudje po zadnjem dopisu nadlegujejo, da kje je denar. To naj bo odgovor in dokaz, da denarja nisem prejela. Torej poročilo v listu 9. t. m. je bilo, kar se tiče denarja, napačno.

Toliko v pojasnilo in vednost. Pozdrav! — Frances Vehar, Box 316, Imperial, Pa.

Camden on Gauley, W. Va. — Pošiljamo vam vsoto $25 v pomoč stavkujočim rudarjem. Darovali so sledeči po $1: Tony Wise, Annie Wise, Joe Škof, Frank Obreza, John Lovrič, John Prijatelj, Joe Junke, John Svet, Fr. Svet, Joe Butinar, John Peternel, Fr. Ličan, Leopold Lustik, John Peck, Milan Cvetnič, Fr. Perovšek, B. Kočevar, Joe Poje, Jack Zidar in John Belanec. Tony Kuret $5. - Bratski pozdrav!—Tony Wise, nabiralec.

Warren, O.—Pošiljam ček za $9 stavkarjem v pomoč. Darovali so: John James $2; po $1 so dali: Joe Munvich, Dan Ward, Tony Gorenc, Jerry Banašič in John Petrich. Po 50c: Frank Vrečar, Tony Rudin, Frank Ponikvar in Joe Spička. Skupaj $9.

John Petrich, 180 Burton street.

S polja znanstva

NOVA ODKRITJA IN IZNAJDBE

NOVOSTI O POSTANKU ČLOVEKA.

Profesor anatomije v Amsterdamu C. Bolk skuša v poslednjih letih na nov način osvetliti vprašanje človeškega razvoja iz drugih živalskih vrst. Bolk se je pred vsem ustavil pri dejstvu, da so embriji (zarodki v materinem telesu) opic, mnogo bolj podobni človeku nego razvite opice. Celo vrsto osobin, ki jih ima človek, kažejo tudi opičji zarodki; sem se šteje na primer dejstvo, da zobje zgornje in spodnje čeljusti stoje v isti navpičnici, potem pomanjkanje dlake, nepigmentirana koža, razmeroma veliki možgani, slična izgradnja nog in rok itd. Na podlagi teh podrobnosti skuša profesor Bolk dokazati, da so predniki današnjega človeka čedalje bolj zaostajali na embrijonalni ali zarodni stopnji, zbog česar je nastopilo nazadovanje v razvoju. To bi potrjevalo po raziskovalčevem mnenju tudi dejstvo, da človek v primeri z raznimi živalmi zelo počasi raste. Otrokova teža se podvoji šele v šestih mesecih, žrebetova pa že v dveh mesecih. Tele postane v 1 in pol mesecu še enkrat težje nego je bilo ob rojstvu, kunec pa celo v šestih dneh. Vzrok temu nazadovanju je iskati v delovanju takozvanih hormonov (žlez), ki vplivajo na razvoj in delovanje organov. Tako zastajanje na zarodkovih stopnjah imenuje Bolk "fetalizacijo." Leta pa ni enakomerna. Pri teh živalih je večja, pri teh manjša. Bolk celo primerja človeka s takozvanimi neoteničnimi živalmi. Neotenija se namreč imenuje pojav, da ta ali ona žival nastane že kot zarodek spolno godna in se potem sploh dalje ne razvija. Po mnenju tega raziskovalca je tudi človek v tej smeri manj razvit nego antropoidna opica, za katero so človeku odgovarjajoče stopnje samo prehodnega značaja in gre skozi nje že kot zarodek.

Ta zadeva je za nestrokovnjaka dokaj zapredena; poljudnejša so nadaljna Bolkova izvajanja o postanku človeških ras. Bolk sodi, da razlike med raznimi masami povzroča neenakomerna fetalizacija. Delovanje endokrinih žlez bi torej bilo pri vsaki rasi nekoliko drugačno. Zato imajo na primer Mongoli ploščnat nos, izbuljene oči in v notranjem kotu vek kožno gubo. Take tvorbe najdemo pri Evropejcih zgolj v embrijonalnem razvoju. Potemtakem bi bili Mongoli bolj fetalizirani nego Evropci in predstavljajo višjo razvojno stopnjo. Po Bolkovem mnenju so imeli prvotno vsi ljudje črno polt in črne lase. Ta barva je ostala le še pri črncih, Papuancih in Avstralcih. To, da so druge rase bolj svetle barve, pričuje, da je njihov razvoj bolj zaostal. Embriji črncev so beli, celo novorojenček je svetlejše barve; šele po šestih mesecih potemni. Največje nazadovanje v pigmentaciji kaže severna ali nordijska rasa, pri kateri so oči, koža in lasje popolnoma svetli in brez pigmenta. Podolgovata lobanja je znak primitivnega stanja. Tudi pri rasah s podolgovato lobanjo ima zarodek do 6 ali mesecev okroglo lobanjo.

Vsekakor imajo te Bolkove teorije zgolj vrednost domnev in jih je vzeti le kot zanimiv prispevek k proučevajnu človeškega izvora, ki je še vedno dokaj nejasen.

* * *

Ena izmed poglavitnih razlik med človekom in opico je pomanjkanje razvite dlake na človeškem telesu. Vprašajne je, kako naj si razložimo pojav, da človek nima razvite dlake. Že Darwin se je pečal s tem problemom in je prišel do sklepa, da imajo opice na zadnji plati mesta brez dlake, ki so živo pobarvana, zlasti za časa parenja. Brez dvoma gre v tem primeru za prilagoditve, ki služijo privlačnosti spolov, pa je tedaj zelo verjetno, da je nagota postala pod vplivom spolne izbire.

Odtod se vsiljuje misel, da so morda tudi pri naših prednikih delovali podobni vzroki. — Po Darwinu si je prvotni človek najraje izbiral žene, ki so imele malo dlake po telesu; ta izbira se je stalno nadaljevala. Tako se je dlaka izgubljala čedalje bolj. To se je preneslo tudi na moške in ta estetski nagon je naposled povzročil, da je dlaka z večjega dela telesa izginila.

Glede las na glavi misli Darwin, da so si moški v pradobi izbirali žene s kar najlepšimi lasmi, žene pa zopet moške s polno brado in košatimi brki. Tako bi se imeli razviti pri ženah dolgi lasje, pri moških pa močni brki in brada. Težko pa je razumeti, zakaj so se ohranile dlake pod pazduho in na spodnjem delu trupa. Nemški antropolog E. Schwalbe trdi, da Darwinovo tolmačenje ne zadostuje; dlaka na telesu je marveč v zavisni zvezi z razvojem las na glavi. Ker so se pri človeku razvili večji možgani, je potreboval večjo in boljšo zaščito pred solncem, zlasti še, odkar so začeli naši predniki hoditi pokoncu. Močnejši razvoj las na glavi pa je povzročil, da so dlake po telesu zaostale v rasti, ker se je porabilo več snovi za razvoj lasišča. To Schwalbejevo mnenje ni preveč verjetno, ker je znano, da obstoje rase, ki imajo močne dlake po telesu, pa tudi bujne lase in brado; imamo pa rase brez dlake, na primer zamorce kojih lasje so razmeroma slabi in kratki.

Večjo verjetnost od Darwinovih in Schwalbovih razlag ima teorija, ki jo je objavil leta 1926 angleški antropolog Fleure. Po njegovem mnenju je vzrok, da je človek izgubil dlako po telesu boj za obstanek med posameznimi tolpami praljudi v času, ko je človek že poznal ogenj. Po Fleureju so se naši davni predniki borili med seboj s plamenicami (bakljami). Tisti, ki se mu je dlaka zažgala, je moral poginiti; manj dlakasti so bili torej bolj zavarovani pred to nevarnostjo in so se laglje držali v boju za obstoj. Ta domneva se zdi danes še najbolj verjetna.

Zakaj se je ohranila moška brada, lahko razumemo v Darwinovem smislu; lasje na glavi pa so se morali ohraniti kot zaščita pred solncem.

Dlake pod pazduho in na spodnjem delu telesa so najbrže ostale radi tega, ker so tu posebno razvite kožne žleze, ki izločajo vonjivo snov. Dlake pospešujejo izhlapevanje teh izločkov in razširjajo vonj, ki draži seksualnost. Potemtakem bi tu veljalo Darwinovo načelo o spolni izbiri. Vonj te vrste je imel brž-čas znatno vlogo pri pračloveku.

Obsojen podžupan.

V soboto 7. januarja se je vršila pri okrožnem sodišču zanimiva kazenska razprava. Državno pravdništvo je obtožilo gosp. Draga Žabkarja, bivšega podžupana in podpredsednika Mestne hranilnice, tačas tajnika SDS in dopisnika "Jutra" v Celju, radi hudodelstva poneverbe. G. D. Žabkar je namreč dne 12. julija 1924, ko je bil podpredsednik Mestne hranilnice, kasiral pri isti 5348 dinarjev. Ta denar je bil namenjen za firmo "Oleum" v Ljubljani. Tega zneska pa g. Žabkar firmi ni izročil in je morala Mestna hranilnica omenjeno vsoto firmi "Oleum" vnovič plačati. Tudi je firma izjavila, da gospod Žabkar ni imel nobenega naročila in tudi ne pooblastila za njo kasirati denar. Sodišče je spoznalo g. Žabkarja krivim hudodelstva poneverbe in ga obsodilo na en mesec težke ječe.

G. Žabkar je v Celju pred nekaj leti igral veliko vlogo. Bil je narodnjak, narodni delavec in meščanstvo ga je proti socijalistom kazalo za vzgled zvestega narodnjaka.

In danes — noben ga ne pozna in danes bi ga znali všteti med — "socijaliste."

Agitirajte za "Prosveto"!

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirno.)

Napredovanje Zagreba.

Med vsemi jugoslovanskimi mesti zidajo v Zagrebu največ. Cele nove četrti so nastale. Tam kjer je bila pred desetimi leti še gmajna, stoje sedaj že lepe palače. Zanimiva je statistika, ki pravi:

Živahno stavbeno gibanje v Zagrebu. Po poročilu zagrebškega gradbenega urada je imel Zagreb koncem lanskega leta 6587 hiš in 29.152 stanovanj. V devetih letih po vojni je bilo zgrajeno v Zagrebu 50 štirinadstropnih, okoli dvesto tronadstropnih 150 dvonadstropnih, nad 600 enonadstropnih in nad 1800 pritličnih hiš. Z adaptacijami vred se je zgradilo v Zagrebu tekom tega časa 5314 novih stanovanj z 12.155 sobami. Mestna občina je zgradila do konca leta 1927 dve štirinadstropni, 15 trinadstropnih, 12 dvonadstropnih, 1 enonadstropno in 59 pritličnih, skupaj 89 stanovajnskih hiš.

Vidi se, da je privatna incijativa res veliko napredovala, občina bolj malo, država pa — nič! Pa gre vseeno naprej!

Tujci v Beogradu.

Zanimalo vas bo v daljni Ameriki izvedeti, kako je pri nas. Ne smete misliti, da smo zapuščeni, kaj še! Le poglejte sledečo uradno statistiko:

Tekom lanskega leta je potovalo skozi Beograd 15.311 tujcev. Napram letu 1926. je tujski promet nekoliko nazadoval. Največ tujcev je prispelo iz Avstrije, namreč 2890, na drugem mestu figurira Čehoslovaška, iz katere je prispelo 2874 tujcev. Število tujcev iz Nemčije je pa znašalo 1960, iz Madjarske 1880. Tujci pa so prispeli v Beograd tudi iz raznih azijskih, ameriških in drugih držav. Po narodnosti so pripadali tujci 47 narodom. Stalno je naseljenih v Beogradu 1797 Čehoslovakov, 1018 Avstrijcev, 930 Madjarov, 430 Italijanov in manjše število drugih tujcev.

Eto! Vsak mesec nas poseti čez tisoč tujcev.

Veseli bomo, če nas tudi vi iz Amerike obiščete! Na svidenje!

— **Po slovenskem Štajerju so se sestavili občinski odbori. Klerikalci so zopet v večini, toda pozna se, da rapidno propadajo.** V tej zimi so se vršile v mariborskem okrožju občinske volitve, ki dospokazale, da se slovensko delovno ljudstvo prebuja in da se pričenja zavedati, da ne more najti v klerikalizmu rešitve za svoj že itak dovolj bedni gospodarski in socijalni položaj, klerikalci so v vseh občinah nazadovali, napredovale pa so vse napredne skupine, zlasti pa tudi razredne socijalistične, ki so v nekaterih občinah na Štajerskem dobile celo večino in s tem tudi občino v svoje roke. Podrobno delo se bo sedaj pričelo na spomlad. Morda bodo tu pa tam popravili kaj cest in ukrenili kaj potrebnega za splošno korist. Veliko pa seveda ne bodo mogli storiti, ker je Slovenija, ako tudi njen štajerski del že preveč gospodarsko izcesana. Važno pri vsem tem pa je le nekaj in sicer dejstvo, da klerikalizem in slovenska ljudska stranka propadata in da jima zmanjkuje tal med slovenskim delovnim ljudstvom v domovini.

— **V Celju je bila te dni proračunska seja občinskega sveta.** Občino Celje vodijo meščanske stranke, kakor sem že pred nekolikim časom poročal. V mestu samem so socijalisti zelo napredovali, ali dosegli še niso potrebne večine. Zato so si razdelili "delo" klerikalci in radikali. Te dni se je vršila proračunska seja občinskega sveta. Na seji je bil navzoč tudi zastopnik delavcev-socijalistov s. Komavli, ki je grajal proračun mesta Celja, ker v njem ni dovolj postavk za pravo socijalno delo, ki je predvsem potrebno za splošen napredek celjskega prebivalstva. Njegov predlog so podprli tudi demokratje, ki so v opoziciji. Seveda pa je bil proračun sprejet z glasovi koaliranih klerikalcev, radikalov in Nemcev . . .

— **Ljubljanski župan dr. Dinko Puc že redno izvršuje svoje posle.** Klerikalcem se ni posrečilo, da bi prišel na ljubljansko županskо mesto kak klerikalec ali radikal. Tudi njihova pritožba proti dr. Pucu je postala neumestna in zato zavrnjena. Gospoda dr. Puca so priznali za župana. Sedaj je prevzel posle in jih vestno izvršje. Seveda tudi to ni našim klerikalcem všeč. Pa, saj so klerikalci povsod enaki, zato tudi v tem slučaju ne smejo biti drugačni.

Preiskava na stavkovnem polju

Prelom pogodbe med rudarsko organizacijo in premogovnimi družbami bo igral važno vlogo.

Uniontown, Pa. — Senatna preiskava premogarske industrije na stavkovnem polju prične kmalu. Ako se bo ta preiskava vršila pošteno, ako se bodo upoštevale neznosne razmere, v katerih žive premogarske družine, odkar je izbruhnila stavka, tedaj lahko stavkarji pozdravijo korak senatne zbornice, ki se je odločila za preiskavo.

Dve glavni sporni točki bosta predloženi preiskovalni komisiji. Prva je prelom pogodbe, ki je bila sklenjena med rudarsko organizacijo in Pittsburgh Coal kompanijo in drugimi. — Druga je postopanje železne in premogovne policije, ki je v službi kompanij.

Potrebno in pravilno bi bilo, ako komisija posveti v sodnijske prepovedi proti premogarjem, s katerimi so nekateri sodniki zlorabljali moč svojega urada in nastopali krivično napram stavkarjem. Preišče naj tudi zaroto operatorjev in železniških družb glede cen premogu in drugih manevrov, potom katerih so skušali razbiti rudarsko organizacijo. Na tisoče rudarskih družin je bilo izgnanih iz stanovanj v najhujši zimi. Komisija bo našla tudi v tem veliko materijala za preiskavo.

Vprašanje je tudi na mestu, kakšen vzrok so imele premogovne kompanije, da so prelomile pogodbo. Kaj je vzrok, da premogovna industrija v zapadni Pennsylvaniji propada v zadnjih desetih letih? Kaj je vzrok, da neprestano izgubija trge za svoje produkte?

Preiskovalna komisija bo, ako se odloči za to, našla vzroke nesporazma, ker niso nobene skrivnosti.

Našla bo, da unijski premogorovi ne morejo uspešno konkurirati z "openšaparskimi" rovi v južnih državah. Pronašla bo, da lastniki premogorovov v Zapadni Virginiji, Kentuckyju in Tennesseju plačujejo polovico nižje prevozne cene za transportacijo premoga do jezer in drugih krajev kot pa operatorji na stavkovnem premogovnem polju. Ako obstoji med lastniki železnic in meddržavno trgovsko komisijo zárota, da se razbije premogovna industrija v državi Pennsylvaniji in rudarska organizacija ali v katerekoli druge zlobne namene, naj jo senatna komisija razkrije in obtoži krivce. Komisija naj v tem oziru nastopa strogo in njena priporočila za odstranitev napak in krivic morajo biti emfatična.

Prelom pogodb, ako jih izvrši ena ali druga stranka, je neodpusten prestopek. Komisija naj zadevo preišče in obtoži krivce so odgovorni za neznosni položaj, ki danes prevladuje na centralnem konkurenčnem premogovnem polju.

Žene stavkarjev preteple skebe s korobači.

Most, Čehoslovakija, 20. febr. — Tukaj stavkajo rudarji. Včeraj so žene stavkarjev, oborožene s palicami in korobači, navalile na stavkokaze in jih tako preteple, da je par stavkokazov obležalo v nezavesti. Nato so žene korakale proti jamam, da ustavijo delo pri sesalkah. Tedaj so bili poklicani žandarji, ki so ženske razorožili.

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

Prva pomoč pri nezgodah spojenih z nezavestjo.

Nezavestno stanje moremo deliti na tri skupine, oziroma stopnje. Nezavest — to je izguba zavesti — je le zunanje vidno znamenje nenadnega porušenja človeškega organizma, tako čudovito sestavljenega stroja.

Prva stopnja izgube zavesti je lahka nezavest ali omedlevica, ki se javi v izgubi zavesti, telesnega ravnotežja, gibanja in vseh čutov. Traja le kratko dobo. Nastaja po potresu možganov ali pa po nenadnem strahu, bolečini,, izgubi krvi, velikem naporu, gladu, otežkočenem dihanju na slabem zraku in podobnem. Srčno in pljučno delovanje je oslabljeno, temu sledi nezadostni pritisk okisločene krvi v možgane in nastaja brezkrvnost v možganih, ki povzroči omedlevico.

Omedleli človek je bled, mrzel v obraz, kjer se mu vliva mrzel pot, brez moči, na tla ne pade nenadoma, ampak kleca polagoma, ima slab srčni utrip, površno diha, izguba zavesti ni popolna.

Prva pomoč obstoji v sledečem:

1. Preskrbi, da omedleli vdihava svež, nepokvarjen zrak.

2. Položi omedlelega tako, da bo imel glavo in vrat nižje, trup in noge pa višje.

3. Odpni mu oblačila, zlasti okoli vratu in bokov.

4. Škropi in umivaj mu obraz in prsa s hladno vodo ali kisom. Namakaj mu ustnice.

5. Če to ne zadostuje, stlači mu pri vsakem izdihljaju prsni koš. S tem podpiraš dihanje in dražiš srce.

Če začne omedleli bljuvati, dvigni nekoliko zgornji del trupa in mu nagni glavo na stran, Usta mu osnaži.

Ko se "zbudi" oziroma pride nekoliko k moči, daj mu kave, čaja, vina, konjaka in skrbi, da ostane dalj časa v miru. Predno se ne zave, ne dajaj mu v usta ničesar.

Druga stopnja izgube zavesti je težka nezavest ali srčna mrtvica (srčna kap). Sem prištevamo tudi nezavestno stanje spojeno s krči, kakor to vidimo pri padavici (božjast, epilepsija), pri histeriji in eklampsiji. — Končno spada sem še nezavest, povzročena po direktnem poranjenju možganov, to je možganska mrtvica (možgan. kap, apopleksija).

a) Srčna mrtvica nastaja zaradi sprememb v srcu in drugih organih (možgani, ledvice) povzročenih po oslabljenem krvnem obtoku. Ta ima pa zopet svoj vzrok v "okamenelosti" krvnih cevi (artejri). Ta okamenelost nastaja vsled odkladanja vapnenih soli v stene cev v starosti splošno nad petdeset let ali pa predčasno po različnih boleznih (kakor alkoholizem, sifilis, druge nalezljive bolezni).

Prva pomoč je z ozirom na vzrok nezavesti različna. Pokliči vedno zdravnika! Do njegovega prihoda položi nezavestnega vodoravno, odpni mu oblačila daj mu na glavo hladnih obkladkov, opazuj dihanje in utripanje srca.

b) Možganska mrtvica (možganska kap, mrtvoud, apoplexia), se pojavi kot nenaden napad globoke nezavesti, po katerem bolnik več ali manj ohromi. Mrtvico povzroči naval krvi ki izteka iz počene možganske cevi v možgansko snov. Cev poči, če so na njenih stenah nastale izpremembe, ki zmanjšujejo njih elastičnost (okamenelost cev) in če je naval krvi v glavo prevelik. Bolnik leži nepremično, v popolni nezavesti, ne čuti ničesar, diha počasi in težko, ima silen, toda počasen utrip in je rdeč v obličje. Vzlic tem težkim znakom vendar ni bolnikovo stanje vedno smrtnonevarno. Traja nekaj ur ali dni, nakar se začne vračati zavest, zmožnost govora in gibanje udov več ali manj. Zavedati se je pa treba, da prvemu napadu možganske mrtvice slede preje ali pozneje še drugi in tretji, ki prinašajo smrt.

Bolnika prinesi na posteljo z vzvišenim vzglavjem. Oblačila mu odpni in razveži. Na glavo mu pokladaj led. Kave, čaja, oziroma alkohola mu ne dajaj! Ne budi ga in skrbi, da ga nikde in nič ne vznemirja. — Po zdravnika pošlji takoj!

c) Solnčna kap je celotno obolenje, ki postane nevarno, če toplota v telesu nabrana in zadrževana vpliva na srce, možgane in hrbtni mozeg. Pojavlja se ob soparnem vremenu med daljšo hojo ali pa večjim naporom v različnih stopnjah. V začetku, preden nastane solnčna kap, je ponesrečenec brez moči, pri slabi zavesti, v obličje bled (ustnice silno modre); srčni utrip je oslabljen in pospešen, dihanje je plitvo. Če se mu v tem stanju takoj in uspešno ne pomaga, se njegov položaj čimdalje bolj slabša vsled oslabelosti srčnega delovanja: dihanje je površno, utrip majhen in uren, usta odprta, oči zabodene, Hitro izgublja zavest, pade na zemljo, primejo ga krči, dihanje gine in more nastati smrt.

Treba je obolelega ohladiti in vzbuditi krvni obtok, čimprej, spodnji del trupa in glavo mu podloži. Polivaj ga z mrzlo vodo, privajaj mu svežega zraka (povzročaj umetni veter), na glavo mu polagaj mrzle obkladke. Ko pride nekoliko k sebi, mu daj piti po malem mrzle vode, kave ali čaja. Če je pa v popolni nezavesti, ga drgni s kisom in izvajaj umetno dihanje.

Sledi popis treh oblik težke nezavesti, spojene s krči.

d) Padavica (božjast, epilepsija) nastopa pogosto; statistika pravi, da trpe na nji od 1000 ljudi trije do štirje. Je navadno podedovano, neozdravljivo stanje. Božjastni človek je lahko popolnoma zdrav in trpi le na napadih, ki se od časa do časa ponavljajo popolnoma sami od sebe. Posledic tak napad nima, če se nesrečnik pri padcu ne poškoduje (udari z glavo ob kak predmet, pade v vodo, pade z višine itd.) ali pa če si pogrize jezik.

Epileptični napad pride bliskoma. Nesrečnik pade na tla kot bi mu nekdo spodbil nogi z grozним krikom, ki pa ni znamenje bolesti, ampak je posledica krča v glasivkah in v dihalnih mišicah. Glava je zaklonjena, oči izbuljene, čeljusti močno stisnjene. Iz ust sili krvava pena — znamenje, da si je nesrečnik pogrizel jezik. Najprvo je telo napeto, dihanje ustavljeno. Za nekaj trenotkov pa se pojavijo sunki po celem trupu. Nesrečnik meče glavo in trup semintja, izteza in upogiblje ude v sklepih. Roke drži stisnjene v pest. Obličje je modrikasto, dihanje nepravilno, plitvo in odtrgano. Čez nekaj minut začenjajo krči slabeti, dihanje postaja pravilnejše, epileptik se končno z globokim vzdihom prebudi, ne ve pa ničesar, kaj se je zgodilo žnjim. Navadno takoj nato trdno zaspi.

Kako nudiš epileptičnemu prvo pomoč?

Edina pomoč je: zabrani, da bi se bolnik ne poškodoval. Zato ga položi tako, da se pri premetavanju ne rani (najbolje na tla, ker s postelje lahko pade!), odpni mu oblačila, daj mu morda med zobe vozel zavezan z robca, da bi si ne pogrizel jezika in mirno čakaj konec napada. Ko napad mine, daj mu piti vode in skrbi za mir.

e) Histerični napad v vseh možnih stopnjah in oblikah se razlikuje od božjasti v tem, da je med napadom bolnik pri zavesti in se nikdar ne poškoduje, ker ne pade na tla nenadoma, ampak si poišče primerni prostor. Tudi jezika si nikdar ne pogrize! Obličje je rdeče. Krč navadno napade hrbtno mišičevje in doseže vrhunec v legi, kjer se bolnik dotika podlage s petami in temenom glave, ostali trup je v loku vzbočen.

Histerija je bolezen, ki se da ozdraviti. Pri prvi pomoči se ravnaj takole! Preskrbeti bolniku mir, odstrani zlasti iz njegove bližine vse sočutvujoče gledalce, ker izražanje sočutja v tem slučaju bolniku le škoduje. Tvoja naloga je celo, da energično zatrjuješ, kakor da bi cel napad ne bil prav nič nevaren, skušaj bolnika prepričati o brezpomembnosti bolezni in podobno. Položi ga v postelj, odpni mu obleko, pošlji po zdravnika, drugega ne delaj ničesar.

f) Tretja oblika nezavesti spojene s krčem je eklampsija, ki napada pred vsem otroke in se zato imenuje otroška božjast. Te vrste krči napadajo tudi starejše ljudi, posebno take z ledvičnimi boleznimi. Zdravniška pomoč je nujno potrebna.

Tretjo stopnjo izgube zavesti tvori skupina težkih nezgod, spojenih z smrtno nevarnostjo. To je globoka nezavest ali dozdevna smrt, stanje, v katerem je ponesrečeni v nezavesti, ne diha, utrip srca je neznaten, nečutljiv. Tako stanje je posledica prenehanja dihanja, katero nastopi če zrak ne more v pljuča ali so pa vdihovanemu zraku primešani strupeni plini. Pristop zraka v pljuča je nemogoč pri naslednjih slučajih: če se človek potaplja, davi, duši, obesi, če ga zasuje zemlja ali sneg.

Edino in najboljše sredstvo, ki nam je pri tem na razpolago, je umetno dihanje, izvajano po natančnih določilih na dvoji način: a) s Silvestrovo metodo, b) s Howardovo metodo.

"Zdravje."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Jan. 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni ß plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnice in avedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. dopłačajo $4.80 za eto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopłačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo eto $1.20.

Naročnice lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta, kakoršnakoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčano kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno članskarsko vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vse druge naznanila če se kogu išče, zdravstvene ponudbe, prodaje, itd Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravništvo lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravnate. — Filip Godina upravitelj.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENEC"

Albert Jean:

ČUDOVITI ZVON

Marija Dourduffova je dvignila pest, češ, naj molčita.

Stari Guirek, ki je pljuval v pepel na ognjišču in mali Ivan, ki se je kratkočasil s tem, da je kar na živo skubil ranjenega galeba, sta okamenela ob njenem kazu. In drugega ni bilo več čuti kakor tajinstveno polzenje zajetnega viharja ob slamnati strehi.

Marija je tedaj skomignila z zastavnimi pleči in dve trdi gubi sta se ji zasekali v zagoreli, ozki obraz.

"Veter se obrača proti severozapadu," je izjavila.

Mislila je na svojega moža in na oba fanta, ki so morali osorej na morju stiskati mlaskajoče jadrovje in pri tem tako krčevito skupaj vleči konopce v obročkih, da so jim hoteli nohtovi popokati.

Guirek je majal z glavo. Čeprav ga je skrnina priklepala kot klado k peči, je ostal bister in je znal modro svetovati.

"Dokle ne slišiš zvona iz Keraskoeta, si ne beli glave zaradi moških, Marička!" jo je potolažil in si porinil čik med ogoljeno dlesno in ohlapno lice.

"Zvon iz Keraskoeta!" je ponovila ženska.

Pogrebna slika ji je hodila po glavi. V mislih je videla med opatijskimi razvalinami mali zvonik z bršljanovo oglavnico. Zob časa mu je preglodal oboke in krivotnice, sesul stebrovje, razdrobil barvasta okna. Edino eden nekdanjih zvonov je čudezno ostal v luknjičasti dolbini njegove kolibice.

Leta in leta je zvonec molčal, njegov bronasti jezik se je oglašil zgolj takrat, kadar je bilo pod milo nebo zagnati vest o kaki nesreči. Ako se je razmajal, je to vselej pomenilo, da se je razbil kak brod ob obrežju. Najsi je še tako čisto pel, je vendar otožno donelo, kakor bi mrliču zvonilo.

In ribiči so pripisovali zvonu skrivno moč, ki je presegla njih preprosti razum.

V resnici je bila stvar seveda manj tajinstvena, kajti stari zvonik je stal v taki smeri, da so samo severozapadni viharji — ki najčešče zaganjajo barke na obrežne čeri — pihali ob zvon in ga mogli razgibati.

Vihra je nenadoma podvojila svoj zagon. Kar čutilo se je, kako delava v svojem besu, kako dviga vodo, premetava ladje, brije po goljavi, se zaletuje proti središču zvonca, kakor da je to zadnji smoter njenega napora.

Marička je tedaj odklenila omaro in vzela svojo veliko haljo z oglavnico od črnega sukna.

"Ali greš od doma? Kam pa meriš?" je zaklical stari.

Ženski se ni zdelo vredno, da bi mu odgovorila. Odprla je duri nizke čumnate in veter se ji je zakadil v krila, ki so se ji zdajci oprijela čvrstih nog. . .

Kozakala je s sklonjeno glavo in malce lovila sapo, ker jo je piš dušil. In pod črepinjo gladkega čela ji je žila in dila sama edina misel: "Zvon v Keraskoetu ne sme zacingljati. . ." In pesek jo je bičal v obraz, ji delal skorjo po polti. In čutila ga je, kako se ji usiplje med zobe nalik zmletemu steklu, kadar je stiskala čeljusti.

Daleč je bilo od hiše do zvonika. Marička je dolgo stopala. V mračno slast ji je bilo, ko se je takisto borila z burjo, saj se je na ta način zdela podobna svojemu možu in obema sinovoma, ki so se enako otepali z neurjem. In bilo je prav težavno ter obenem prav sladko, namreč občestvo njihovih teles, ki so se skupno trudila.

* * *

Ko je Marička dospela v opatijske ruševine, je veter neznansko butil in ženska se je opotekla pod udarcem nevidnega kija. Velika, nenadna upehanost ji je ohromila vse mišice. Po žilah se ji je pretakal svinec in bilo ji je, da se bo zdaj zdaj sesedla tu med koprivami in metami, poražena in pogažena.

Vendar je vzdignila oči kvišku in v razdrapani dolbini zagledala temno liso, gostejšo od sence.

"Zvonec!" je zamrmrala.

Tedajci jo je prešinilo novo življenje. Čilost in mladost sta ji zacveteli po krvi. Zmožna je bila vseh čudes, dostopna za slehrno navdihnenje.

Vrv se je vijugala ko kača med bršljanom — povsem nova vrv, zakaj upravitelju sosednega sela je bilo do tega, da bi zvonec klenkal ob škofovem obisku prejšnje poletje.

Marička — ki so bili nje možki v nevarnosti na morju — je šinila proti tej vrvici. Oprijela se je je vneto z obema rokama in vlekla z vso svojo težo kot živa, drhteča, ihteča, proseča gmota. . .

Glas priletnega Guireka ji je še zvenel po ušesih:

"Dokler ne začuješ zvona iz Keraskoeta, si ne teri glave za možake, Marička. . ."

In Marija — naj se ji obrabijo dlani! — se je oklepala tega konopca, ki je delal zvon nepremakljiv in ga obsodil v molk.

* * *

Kakšna je bila ta noč, si lahko mislite, jelite? Kajti severozahodnik si je vse prizadel, da bi zlomil odpor te ženščine, ki si je drznila kljubovati prirodnim silam. Zlahka si predočujete naskoke, nenadne sunke, vrtince in sukljaje, ter kri na odprtih prstih, pa zapestja, ki se upirajo in pa velike žilnate motvoze od ene pazduhe do druge, in kolcanje, davljenje, vse, čisto vse.

Ne, vsega pač ne! Saj niste mogli domnevati da je jutranja zora našla Maričkino moštvo živo na ladji z odlomljenim jadrnikom. In, ko jih je rešilni čoln vzel na svoj krov, je gospodar Dourduff izjavil:

"Krivec je tako razsajal, da smo se fanta in jaz sprijaznili z mislijo, da ne bomo nikoli več videli svojega doma. Potem pa se je piš kar polegel. . . Nevihta nas je obdajala; slišali smo nje vršanje, oblivala nas je njena pena, ampak jadrali smo kakor po olju. To pa je čudež, tolikšen čudež, kakor če ne bi bil nocoj zapel zvonec v Keraskoetu!"

(Iz francoščine K.)

Rado Murnik:

HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Mi jih povaljamo tako, da nas bo hvalil svet še tedaj, ko od nas ne bo ne kože, ne kosti. Nikar ne jokajte, spoštovana mati, ampak zaupajte veselo v Boga, meni pa nalijte bokal vipavca, zakaj bilo bi hudo narobe, ako bi trpel žejo v gostilnici."

Kmalu za vitezom Ahacem je prišlo z gostilničarjem Čičigojem nekaj meščanov z ogleda. Vsi so bili še vedno v bojni paradi. Iskri ostrogarček Rok Pilko je imel toliko orožja na sebi, da ga je komaj prenašal. Leno se je primajal kisli natakar Anže in stregel gostom.

Pilko je sedel k vitezu Ahacu in nemudoma sta jela kockati. Meščanu sreča ni bila več mila. Izgubil je vse, kar bil priigral dopoldne, zraven tega pa še par cekinov. Razkačen je zalučil kocke po tleh in izjavil, da ne mara danes več. Prav tedaj je prišel žoltolici suhi mestni pisar Primož Pogladin v črnem talarju počasi, z lesenim dostojanstvom v pivnico, kjer se je bilo vtem sešlo že precej gostov. Vitez Ahac je ves vesel naročil in plačal drugi bokal.

Ostrogar je gospodu pisarju takoj ponudil sedež poleg sebe in ga vprašal, kaj je bilo novega v izredni seji.

"Največ takega, o čemer moram molčati," je odgovoril Pogladin z modrim in važnim obrazom, ko mu je prinesel kisli Anže sladkega vina. "Pač pa smem povedati, da se je trgovska zadruga bridko pritožila zoper gospodo in kmete, ter trgujejo in prekupujejo na veliko škodo pravim, to je meščanskim trgovcem. Pravico do trgovstva in rokodelstva ima le meščan. Že vojvoda Rudolf Četrti je pred sto leti prepovedal vse nedeljske sejme. Pa kaj pomaga boben, kaj vsi ukazi! Kmetje zapuščajo zemljišča, tovorijo nakupljeno žito, predivo, med, vosek, kože, usnje, živino, drva, sita, rešeta pa tudi železo, svinec, sukno, zlasti pa platno v knežjo grofijo Gorico in na Laško, nekateri pa celo gori do Linca. Ogibajo se naših mest pa trgov in tihotapijo čez gore in skrivne prelaze, da morejo ceneje prodajati nego trgovec, ki pošteno plača mostovino in cestnino. Na tujem zapravljajo denar po gostilnicah in vinjeni oddajajo zvitim tujcem blago po slepi ceni. Prazni pridejo domov in delajo dolgove."

"Zakaj pa ne bi trgoval kmet, zlasti pozimi?" ga je prekinil vitez Ahac pikro. "Ali naj tovori le sirov lan in sirove konoplje na Benečansko? Zlasti trgovina s platnom donaša deželi lepe tisočake. Zemljišča so premajhna, da bi redila kmeta. Siromak prenaša svoj tovor prediva čez hribe in doline, v malhi ima pa le kos prosenega ali ajdovega kruha. Prodajati mora, saj svoje predivo ne more popresti vse sam. Ali ne krošnjarijo Solnograjci, Tirolci pa Bavarci po vsem svetu? Tihotapijo pa tudi meščani. Znano je, da ne tovorijo z Gorenjskega proti Trstu zmeraj skozi Ljubljano, kakor bi morali, ampak lepo tiho in skrivaj mimo Polhovega gradca in Vrhnike. Med meščani je tudi mnogo tujcev; ko obogate, pa odneso pete in polne čule — z Bogom, Ljubljana! Kmetje niso gospodi nič dolžni, mesta pa deželi tisočake."

"Gospoda se poteza za kmeta, zato se mu godi tako dobro, ha ha!" je porogljivo zavrnil gospod mestni pisar viteza Ahaca. "Dobiček ubogega trpina vtika v svojo bisago. Mimogrede naj vam povem, da Ljubljana deželi ne dolguje nobenega vinarja. — Pa ne samo kmet, marveč tudi plemenitaši pa njih oskrbniki, prelatje, župniki, vikarji in beneficiatje sejmujejo po kmetih okoli graščin, vasi, samostanov in cerkva ter prodajajo tujcem blago, ki so ga nakupili od kmetov po poljubni ceni."

"Enako delajo meščani," je poudarjal vitez Ahac. "V Ljubljani ni urejene policije, to se pravi, ni nobenega trgovskega nadzorstva. In pomislite, egregie, domine: noben plemenitaš in noben duhovnik ni tako neumen, da bi podil tujca od sebe, ako plača mož dobro."

"Naša policija je že dobro urejena," je ugovarjal mestni pisar mirno in odločno. "Ali ne določi mestni svet cen vsako leto? Toda pojdimo dalje! Dolenjski plemiči točijo vino na drobno, dasi nimajo do tega nobene pravice. Nekateri kavalirji imajo kar po dvoje, troje gostilnic, kjer kvantajo in se pretepajo pijanci noč in dan."

"Sami vendar ne morejo popiti vse vino," se je naglo odrezal vitez Ahac. "V tujino ga ne moremo prodajati. S Kranjskega ne gre niti sto veder na leto, ker imajo Štajerci in Hrvatje, Notranjci in Istrijanci boljo kapljico. Na Gorenjskem pijo le furlansko vino, med Ljubljano in Kranjem le štajersko in hrvaško, vihotapljeno po Savi. Kmet nam plačuje le s svojim vinom. Mnogi plemenitaši nimajo nobenih drugih dohodkov nego samo vino."

"Plemenitaši naj opuste vinotoč in prekupovanje, ali naj pa nosijo enaka bremena kakor mi meščani!" jo je zasolil pisar vitezu. "Sami moramo popravljati mostove ne samo pred mestnimi vrati in preko Ljubljanice, ampak tudi mostove čez Gradaščico pred Trnovim in pri Kolesiji, čez Mali graben, v Mestnem logu, pri križu na Viču in brvi na Glinicah. Sami moramo vzdrževati Grad, mestno ozidje, utrdbe, stolpe, vodnjake, javna poslopja, orožnico, kruharnico in vse štiri ceste: Dunajsko do Save, Dolenjsko do Rakovnika, Tržaško do Viča, Tirolsko do Šiške. Gospoda pa se zna ogibati davkov. Plemenitaš se zapre v svoj grad in s kameni zapodi odposlanca, ki pride po davke. Meščani nosimo zlasti o vojnem času največje breme, varujemo sebe in kmeta."

"To ni vse tako," je ugovarjal vitez Ahac, že precej jezen. "Tudi plemenitaši plačujejo svoje davke. In ne meščan, ampak kmet nosi najtežje breme tako o mirnem kakor o vojnem času. Kmet popravlja v potu svojega obraza ceste po vsej deželi, celo tam, kjer bi jih morala popravljati mesta. Kmet je najbolj izpostavljen sovražniku, ko čepi meščan za varnim ozidjem."

"Kakor plemenitaš, ha, ha!" se je rogal pisar. "Mesta dajo kmetu za popravljanje cest orodje, smodnik, hrano in denarja, graščaki pa nič. Sploh ima gospoda prevelike pravice. Kmeta sme graščak prodati ali zamenjati kakor živino. Kmet se ne sme preseliti s svojega doma, ako se ne odkupi. Kavalirji in deželni uradniki pretepajo meščane. Odvetniki klofutajo in tepo meščane in celo njih žene med pravdo vpričo sodišča. Naš premilostivi knez nam je dovolil, da smemo na Gradu sekati les za mestne utrdbe. Toda tudi plemenitaši hodijo po les, da bo Grad kmalu popolnoma gol."

Zmagoslavno je pogledal mestni pisar po gostih, vitez Ahac pa se je z vipavcem okrepčal za oster odgovor.

Bog ve, kako bi se bilo končalo strastno prerekanje razburjenih duhov. Tedaj pa je nenadoma počil nad ulico strahovit strel. Potresla so se okna in vrata. Vsi so onemeli mahoma, osupli dvignili glave in se pogledovali vprašujoče.

"Turki!"

Vsi so se ozrli na ostrogarja Pilka, ki je bil nekam plašno izustil strašno besedo. Potem pa so nehotoma pogledali proti vratom, kakor bi moral tam skozi zdaj prihrumeti sovražnik.

"Jezus, Marija! Ustrelil je na gradu!" je prikričala gostilničarjeva debela žena Polona jokavo, bleda ko zid. Zgrabila je pri durih viseči molek z velikimi jagodami, sopihala težko, se prekrižala in tarnala, vsa zbegana od silnega strahu: "Za božje in zadnje sodbe voljo vas prosim: molimo, molimo in delajmo pokoro!" Obenem je prijokala Čičigojeva devetletna hčerka Maruša in trepetaje skrila glavo v materina krila.

(Dalje prihodnjič.)

NA PRODAJ JE

dobro idoča gostilna, na lepem kraju pod zelo ugodnimi pogoji. Prodam radi selitve v drugo mesto. Oglasite se pismeno ali osebno na naslov: Gostilna, 558—51st Ave., West Allis, Wis.

Trganja in bolečin je bilo jako kmalu konec.

Veliki Red Cross ledični obliž je deloval kot čudo.

Vi lahko skoro hipoma preženete ostre bolečine in trpljenje trganja, nevralgije in drugih revmatičnih bolezni z Johnson's Red Cross ledičnim obližem. V trenutku, ko daste ta zanesljiv obliž na boleče mesto,—greje in pomirja ter skoro takoj odžene bolečine. Dalešni boste trajne pomoči, kajti zdravilo v Red Cross ledičnim obližu prodira neprestano v kožo na bolečih delih toliko časa, dokler nosite obliž. Zagotovo vprašajte za velik Red Cross ledični obliž z rdečim flanelastim ozadjem. Po vseh lekarnah. —Adv't.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstoplih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Upravništvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. Philip Godina, upravitelj.

OGLAS.

Radi bolezni želim prodati zemljišče obsegajoče 40 akrov dobre ravne zemlje po zelo nizki ceni. Zemlja je na lepem prostor poleg glav. ceste in blizu Manistee Lake v Kalkaska County, Mich. Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na lastnika: John Potisek, 949 Bogart St., Clinton, Ind.—(Adv.)

PRILIKA ZA SLOVENCA Z DRUŽINO.

120 akrov zemlje, deset akrov zasajeno s sadnim drevjem, 100 tisoč čevljev lesa "Virginia Timber." Velika hiša in druga poslopja. Zaradi bolezni se proda za nizko ceno, za $2800 v gotovini. Za nadaljna pojasnila pišite na naslov Caroline Phillips, Real Estate Specialist, 448 Central Bldg., Seattle, Wash. (Ad.)

Telefon Cadillac 9487
Tel. na dom Glendale 9700
IVAN A. MAROHNIC
Attorney at Law
(ODVETNIK)
Govori slovensko
1129-1131 First National Bank Bldg.
Woodward Avenue and Cadillac Square
DETROIT, MICH.

ROJAKI, VARUJTE SE ZLIKOVCEV!

Tukaj v Nanticoke, Pa., se nahaja rojak Fr. Peternel, fant star okrog 38 let in prav počasi govori. On ima to bolezen, da rad dela razdor pri zakonskih družinah. Zna prav praktično nastopati k boljšim polovicam, jih fino nagovarjati toliko časa da jo odpelje, ima tudi svojega zastopnika po imenu Frank Kardiša, katerega pošilja na določeni prostor v naprej, kateri mu pomaga pri nagovarjanju oženjene neveste. Tukaj si je izbral za žrtev mene. V West Virginiji so mu postala tla prevroča za tak trik in jo je seveda moral urnih nog popihati od tam proč. Skoro, da je sramotno za takega fanta, ki si ne more dobiti dekleta, temveč vedno preži na oženjeno ženo, ki je že 16 let omožena. Andrew Zupan, Box 51, Nanticoke, Pa.—(Adv.)

Daje novo moč živcem in važnim organom

Možje in žene, ki trpe vsled oslabelih živcev in drugih važnih organov, bi morali samo par dni jemati Nuga-Tone in opazili bi presenetljive izpremembe. Postali bi močnejši, njih živci in drugi važni organi bi ojačali; kri bi postala bogatejša in splošno stanje bi se popravilo kot posledica vživanja Nuga-Tone. To pa vsled tega, ker Nuga-Tone je graditelj nove moči; pomaga slabi prebavi, odpravi želodčne, ledvične in mehurne neredności odpravi slabo spanje, kronično zaprtje in enake bolezni. Nuga-Tone je jamčen, da pomaga, če ne, se denar povrne. Kupite še danes eno steklenico. Prodaja se v vseh lekarnah.

OGLAS.

Radi odhoda v Florido se proda roominghouse, 50 sob, v sredini mesta, zmeraj poln; najem $212 mes.; leas; cena $2000, samo gotovo. J. P., 20 N. Ann St., Chicago, Ill.—(Adv.)

RAD BI IZVEDEL ZA BRATA

Iščem svojega brata Antona Mlakarja. Prosim ga, naj piše. Ako kdo rojakov ve zanj, prosim, da mi to naznanite. Frank Mlakar, P. B. 1547, Ely, Minn.—(Adv.)

ZNIŽANA CENA KNJIG
KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane............$3.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo............$1.00
ZAKON BIOGENEZIJE—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro............75c
PATER MALAVENTURA—V KABARETU—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami............75c
ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki............75c
JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek....60c
ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo............15c
"HRBTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom —mehko vezana, stane samo............10c
"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo............10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za $7.00.

Pišite ponje na:
KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA
Člani in članice S. N. P. J.

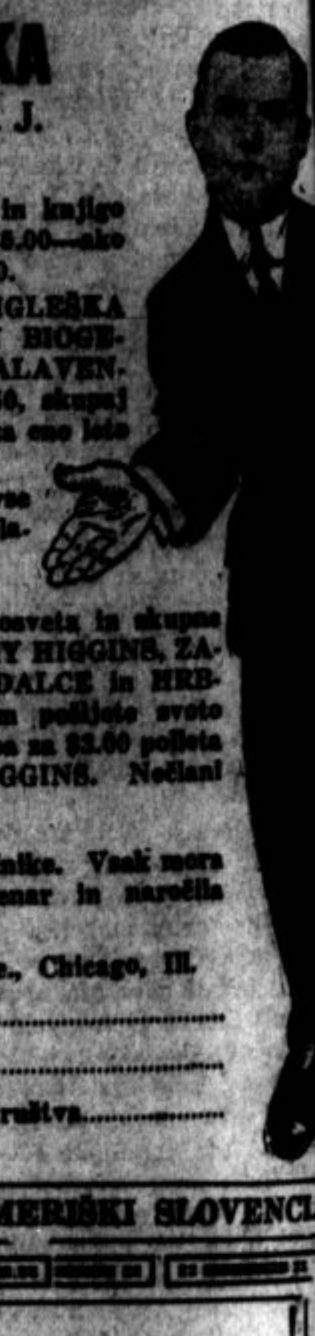

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $8.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HRBTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pošlsta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime ....
Naslov ....
Država.............................. Čl. društva..............
Pošiljam $..............................

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA